

De Huisjes aan de Veldweg

Als derde artikel in de reeks over 'verdwenen buurtjes' is de Veldweg aan de beurt.

Door zijn ligging in een dode hoek van het dorp heeft het zich voor velen aan hun leefwereld onttrokken. toch lijkt het goed om het niet geheel en al aan de vergetelheid prijs te geven, en de spaarzame gegevens die ervan bekend zijn eens op een rij te zetten. Dit is eens te meer van belang gebleken toen bij het onderzoek naar voren kwam dat in het gemeentelijk bouwarchief hierover niets meer is terug te vinden, omdat bij de overplaatsing van dit archief uit Villa Berkenstein naar het nieuwe gemeentehuis alles wat over reeds verdwenen panden ging, is vernietigd.

Door de aanleg van de spoorlijn werd in 1873 de verbinding van de Veldweg met de Meentweg afgesneden. Op slag werd het stil op het pad, waarover eeuwenlang de boeren hun vee naar de Meent dreven en met vrachten hooi weer terug kwamen. Het was een der oudste wegen die in Bussum te vinden zijn. Nu diende het tot niets meer.

Aan de noordzijde strekte zich de tuin uit van villa Nassau en aan de zuidkant lagen de akkers van Jacob Majoor, die in 1878 een groot gedeelte hiervan verkocht voor de bouw van Pensionaat Mariënborg. Zijn boerderij bleef echter staan met een ruim erf ervoor. Dwars op de weg stond een blokje van 4 woningen, met daarachter een pad, haaks op de Veldweg en evenwijdig aan de Brinklaan, die toen nog Voorstraat heette. De Veldweg liep door de afsluiting voortaan dood op de spoorlijn, werd door niemand meer gebruikt en raakte overwoekerd.

Er ging pas wat veranderen toen Jozef Biegel in 1880 zijn villa te koop zette in verschillende kavels. Dr. L.C.E.E. Fock kocht het, maar zonder de naar het oosten gerichte punt bij de Brinklaan, waar weldra de eerste bebouwing verrees, waaronder een café van Gijs Bus Hzn. Dr. Fock verkocht in de jaren daarna meer percelen van zijn terrein, met name aan de Nassaulaan aan de kant van de spoorlijn.

Het westelijk deel

In De Gooi- en Eemlander van 22 april 1886 lezen we dat notaris H.P. Bok bouwterreinen veilt aan de Nassaulaan met ten westen (slager) Keppler en ten oosten de geprojecteerde weg. Met dit laatste wordt de dwarspoot aan de Veldweg bedoeld, die datzelfde jaar nog werd aangelegd. Vrij kort daarop worden er ook huizen aan gebouwd, want op 19 december 1889 veilt notaris W. Krabbendam uit Amsterdam met collega Bok "11 woonhuizen en bouwterreinen aan de grintweg en de Veldweg". Deze 11 woningen bestaan uit 4 dubbele woonhuizen aan de kant van de spoorlijn en één dubbele plus een enkele aan de overkant van dit nieuwe stukje straat. De bewoners worden in het adresboek uit 1893 genoemd onder de huisnummers 71B t/m 71L.

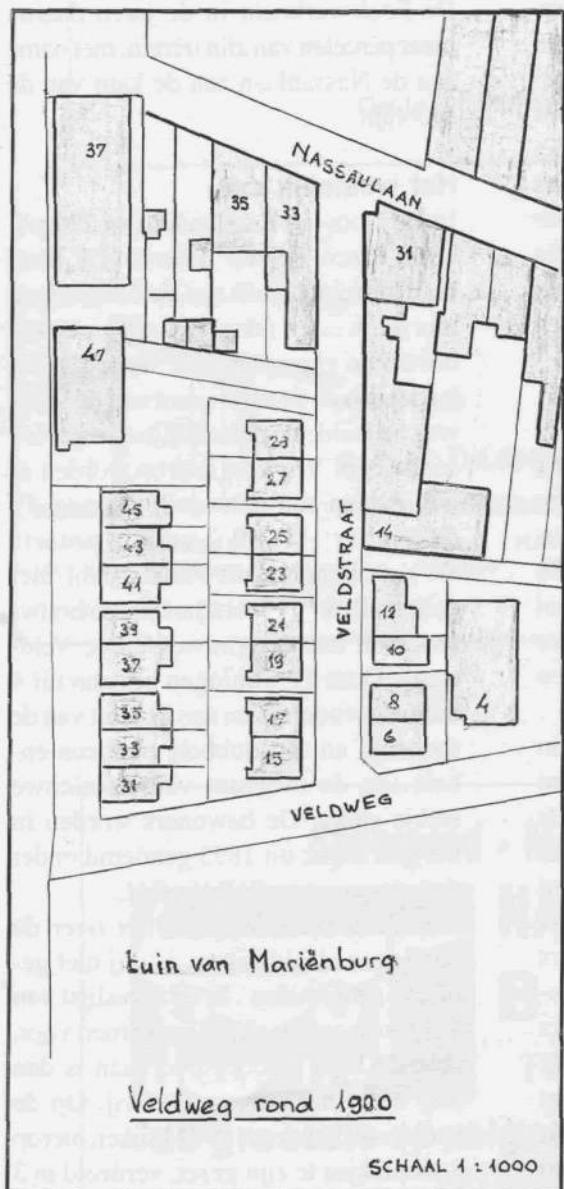
Hoe de huisnummers echter over de panden verdeeld waren, is mij niet gelukt te achterhalen. In de adreslijst van 1915 komen totaal andere namen voor. Aan de kant van de spoorbaan is dan nog een flink stuk grond vrij. Op de kadastrale kaart van 1902 blijken hierop 8 woninkjes te zijn gezet, verdeeld in 3 blokjes van 3 en daartussen één blokje van 2 woningen. Het opvallende op die

kaart is dat het nieuwe stuk straat staat aangegeven als 'Veldstraat'. Mogelijk was dit gedaan in analogie met de Nassaustraat die dwars op de Nassaulaan staat.

Inmiddels is een nieuwe huisnummering ingevoerd en zoals op afbeelding 1 te zien is, liep deze gewoon door over beide straten.

De volgende bewoners/gebruikers staan hierin vermeld:

- 4 School met den Bijbel
- 6 W. van Slooten, expeditie
- 8 Wed. J. Assman
- 10 R. Bakema, koopman in rietwerken
- 12 G. v.d. Geld, schoenmaker
- 15 —
- 17 C. van Grieken, kleermaker
- 19 P. van Paridon, melkslijter
- 21 A.C. Moleveld, schilder
- 23 M. Poldervaart, spoorweg arbeider
- 25 H.N. ter Weijde, timmerman
- 27 G. Renes, koetsier
- 29 —
- 31 J. Hooijer, arbeider gasfabriek
- 33 A. Dorresteyn, grondwerker
- 35 —
- 37 W.A. v.d. Berg, blikslager
- 39 A.J. Krijnen, stucadoor
- 41 J.J. Keijser, timmerman
- 43 Chr. Aalst, schilder
- 45 Wed. L. Roosemalen

De School met den Bijbel op nummer 4, staat in 1893 nog aangegeven op nummer 71 O als Bewaarschool, wat het aanvankelijk ook was, vanaf de opening op 20 juni 1892 tot 1 juni 1895.

De School met den Bijbel startte in september 1895 en moest in 1906 al drastisch vergroot worden. Het bleef een schoolgebouw tot de nieuwe S.m.d.B. in het Eendrachtspark in 1923 in gebruik

Afbeelding 1: plattegrond Veldweg (West) rond 1900

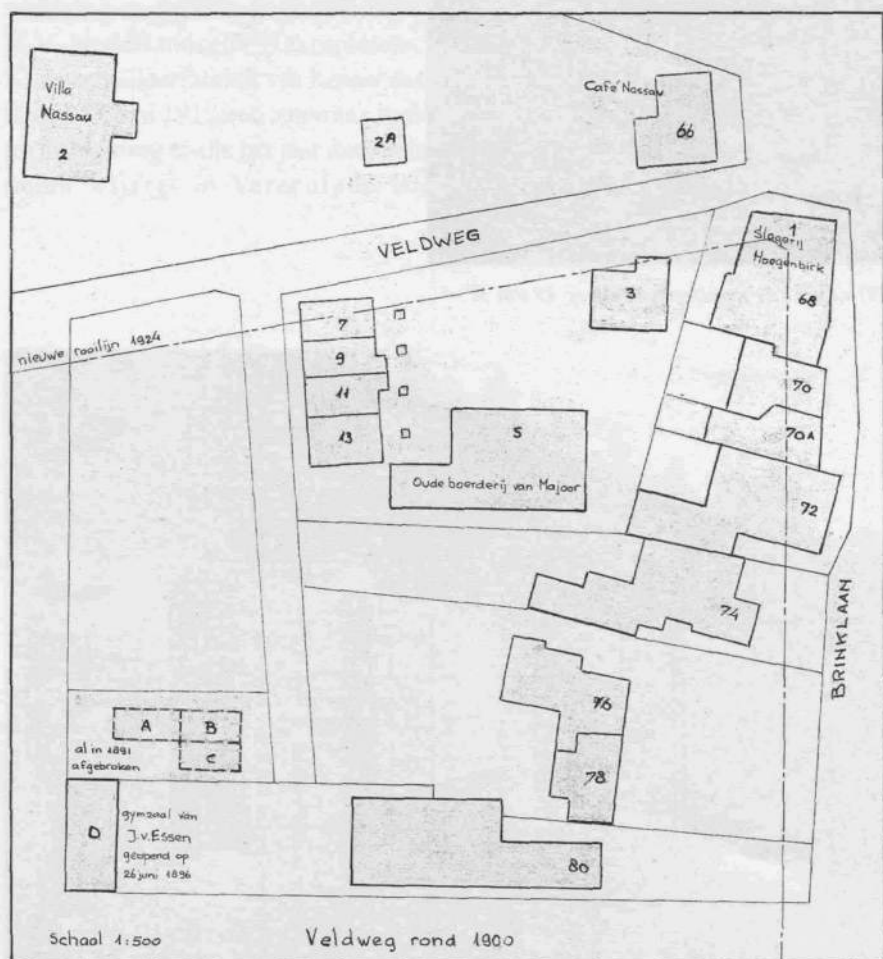
werd genomen. Drukkerij Van Wetter & Co vestigde zich en liet er zijn boekdrukkers stampen.

De koopman in rietwerken Bakema had aan zijn huis op nummer 10 een flinke opslagruimte laten bouwen, welke deels bewoond kon worden en nummer 12 vormde.

In de schuur op nummer 47 begonnen Willem van der Haar en Willem Herremannen op 5 juni 1904 een stalhouderij, die in 1915 echter al niet meer vermeld staat.

Deze stalhouderij was via een diepe inrit vanaf de Veldweg te bereiken.

Aan het eind van de Veldweg bouwde Drukkerij R. Los rond 1888 een nieuwe drukkerij met boekwinkel. De oude zaak die aan de Brinklaan tegenover de Sint Vituskerk stond was daar niet uit te breiden. Hoewel niet aan de Veldweg nummerend, had het daar wel de grootste lengte. Aan de overkant stond vanaf de bouw in 1885 de fabriek van mineraalwater en vruchtensappen van de firma Dijkhuis & Co. Deze werd overgenomen door L.A. Flier die er een bierbottelarij van maakte, totdat Hulsmann er zijn slijterij in vestigde. Den Uyl kocht het in 1928 als winkel en vlechterij

Afbeelding 2: plattegrond Veldweg (Oost) rond 1900

Afb. 3 (1959) v.l.n.r.: de woningen Veldweg 45 t/m 37.

Afb. 4 (1960): de huisjes langs de spoorlijn, v.l.n.r. Veldweg 45 t/m 31.

van riet en rotan artikelen. Aan de Veldweg bestreek dit tegenover Los eenzelfde lengte.

Van nummer 14 is weinig te achterhalen, alleen dat er in 1947 de fouragehandel van Seldenrijk in zat.

Het Oostelijk deel

Intussen had Dr. Fock zijn villa verkocht aan W.H. M. Heslenfeld. De riante buitenplaats van Biegel was tot een villa met een kleine tuin teruggebracht en werd in 1905 wederom te koop aangeboden.

Op 6 januari 1906 wordt het als bedrijfsvestiging in gebruik genomen door de N.V. Nederlandsche Naamplaten- en Kunstemailleerfabriek v/h Keizer & Co, die op 17 juni 1912 een aanvraag indient tot uitbreiding en die het jaar daarop haar naam wijzigt in Verenigde Blik-

fabrieken. Het vergrootte pand wordt met verloop van jaren weer te klein en in 1929 vertrekt de fabriek naar Amsterdam-Noord. Als nieuwe gebruiker dient zich dan de N.V. Lancat Bussum aan, eveneens een emailleerbedrijf.

Aan de overkant was op nummer 89 (zoals het adresboek van 1893 aangeeft) per 6 juli 1888 de koperslager R. Lantman komen wonen. Reeds vóór de eeuwwisseling deed hij het pandje over aan zijn zwager P.H. Kok, die er zijn loodgieterszaak in vestigde, in wat weldra tot nummer 3 zou worden. Zie afbeelding 2 en 6.

In de oude boerderij van Majoor woonde nog zijn zoon Nicolaas, niet als boer, maar als arbeider. Hij had de gemeente-arbeider R. Klarenbeek en Wed. N. Post Jzn. bij zich inwonen.

Afb. 5 (1960): de achterkant van de woningen Veldweg 31 t/m 45

Afbeelding 6 (±1920): de loodgieterszaak van P.H. Kok, genummerd Veldweg 3. Rechts het blok Veldweg 7 t/m 13.

Deze boerderij blijkt in 1915 niet meer te bestaan. Het erbij behorende blokje van 4 woningen, zie ook de plattegrond op afb. 2, werd in 1893 bewoond door:

- nr. 82 (werd later nr. 7) W. Rakhorst, tuinman
- nr. 83 (werd later nr. 9) J. Hooijer, arbeider
- nr. 84 (werd later nr. 11) —
- nr. 85 (werd later nr. 13) J. Pelt, aanspreker

Twaalf jaar later was de situatie als volgt:

- nr. 7 —
- nr. 9 P. de Bruin, arbeider, J. Hooijer was verhuisd naar nr 31
- nr. 11 G. v.d. Berg, gemeente-arbeider
- nr. 13 Wed. J. van Pelt

Zoals op afbeelding 6 nog juist te zien is, waren het woningen met in de voor-gevel naast de deur één raam. Het opmerkelijkste echter, wat helaas niet te zien is, is dat ze elk een apart staande

buiten-wc hadden, wat vooral 's winters geen pretje geweest zal zijn.

Achter dit blok liep een pad, dat er nu ook nog is, en dat leidde naar drie huisjes die al in 1891 zijn afgebroken. Turnmeester J. van Essen bouwde er vlak achter een gymnastieklokaal, waarin hij vanaf 26 juni 1896 les ging geven. Deze zaal is nu opgenomen in de werkplaats van loodgietersbedrijf Kok achter Brinklaan 80 en is nog steeds over dit pad te bereiken.

Toen in 1924 de hoek van de Brinklaan met de Veldweg gesloopt werd om de wegen daar te kunnen verbreden, sneuvelden niet alleen de beeldbepalende slagerij van Hoogenbirk, maar gingen aan de Veldweg ook de nummers 3 en 7 t/m 13 tegen de grond. De huidige winkelwoningen kwamen ervoor in de plaats. Op de plek van de 4 woningen bouwde de Vrije Evangelische Gemeente in 1931 een kerkgebouw naar

Afb. 7 (1964): de Veldweg met villa Nassau.

ontwerp van architect E. van Tuil onder voorganger Ds. C.J. Hoekendijk.

Na de Tweede Wereldoorlog

Na de periode van stilstand gedurende de crisis- en oorlogsjaren maakte de Veldweg een verpauperde indruk. Maar het zou nog erger worden.

De een na de ander gingen de winkeliers aan de Nassaulaan hun zaak uitbreiden, wat ten koste ging van de lapjes tuin langs de Veldweg. Er kwamen veelal loodsachtige opslagplaatsen te staan, wat bovendien laad- en losverkeer van vrachtauto's met zich meebracht, om over de overlast door de parkeerterreinen maar te zwijgen.

In de villa Nassau kwam een expeditiebedrijf van Vredenburg en Langelaar die de historische villa meedogenloos 'uitwoonde'. Zie afb 7.

In 1947 staan de drie rijen huisjes aan het eind van de Veldweg er nog, met als bewoners:

- 6 leeg
- 8 Th. van Harmelen
- 10 A. Bakema, groentehandelaar
- 12 R. Bakema
- 14 fouragehandel Seldenrijk
- 15 M. Bakema, groenten-
koopman
- 17 J. van Brenk, steenzetter
- 19 P. van Paridon
- 21 C. Majoor, tuinman
- 23 D.B. Spelde
- 25 A.J. Krijnen en H.A.
Meijerink, besteller
- 27 T.C. Boomgaard en A.
Keijzer, houthandel
- 29 H. Zwolsman, voeger
- 31 mej. K. Hooijer en Th.A.M.
Hellevoirt
- 33 Wed. G.W. Steenvoorden
- 35 J. Dwars, gemeente-arbeider
- 37 Mevr. H.M. Kuiper
- 39 Wed. J. van Slooten
- 41 H. Hoogstraten, smid-plaatwerker
- 43 F.A. Bresser, kantoorbediende
- 45 J.A. Huijssteden de Wit

Afb. 8 (1965): v.l.n.r. Veldweg 14 en de woningen 12 en 10. Hierachter Veldweg 4 de drukkerij van Van Wetter & Co.

Door een wegenplan dat de gemeente in 1952 ontwierp, waren de nummers 31 t/m 45 gedoemd om te moeten verdwijnen, om de Vlietlaan te kunnen doortrekken naar de Herenstraat. Op dit vroege plan komen al een aantal rotondes voor, die thans, meer dan 45 jaar later, de een na de ander gerealiseerd worden.

Genoemde huisjes vielen rond 1960 onder de sloophamer, na een tijdje onbewoonbaar verklaard te zijn geweest. Het sloopplot trof ook de nummers 19 t/m 29 vrijwel gelijktijdig.

Alleen het huis van Bakema en Van Brenk bleef nog tot 1965 staan op de hoek van het ervoor aangelegde parkeerterrein. Zie afbeelding 9.

Nummer 6 en 8 er tegenover werden in 1955 ook onbewoonbaar verklaard, maar kregen een nieuwe bestemming doordat er zich het metaalbewerkingsbedrijf van W.H. v.d. Meer ging vestigen.

In 1972 viel ook hiervoor het doek. Groentehandelaar Bakema had langs het parkeerterrein bij hem aan de overkant twee opslagloodsen laten bouwen en kon toen de gammele linkerhelft (nummer 12) van zijn huis afbreken. Zo staat nu alleen nummer 10 (dat onlangs omgenummerd is tot 30) er nog. Het staat er bedolven onder de klimop en is misschien wel het kleinste en schilderachtigste huisje van Bussum.

's Avonds 18 februari 1980 brak brand uit in de inmiddels gerenoveerde en tot speelgoedwinkel omgebouwde zaak van Den Uyl. Het vuur kon zich tot een spectaculair schouwspel ontwikkelen omdat het gretig voedsel vond in het vele aanwezige verpakkingsmateriaal. Van voor naar achter vrat het vuur zich een weg door de gebouwen en verwoestte ook het ernaast aan de Nassaulaan staande redactiekantoor van De Gooi- en Eemlander. Honderden toeschouwers waren urenlang getuige van een van de

Afb.9 (1965): dit is het rechterdeel van afb. 8. Veldweg 15/17 achter een noodwinkel van Albert Heijn in verband met de verbouwing van het filiaal van A. Heijn op Nassaulaan 44.

spraakmakende branden in Bussum. De hele hoek moest volkomen gesloopt worden en er verrees een nieuwe speelgoedwinkel.

De rest van deze straat, met name het lange rechte stuk, smeekt om een face-

lift. Mogelijk dat door de afbraak van villa Nassau en zijn aanbouwen en door nieuwbouw-met-visie daar aanzet toe kan worden gegeven.

Martin Heyne, november 1998

Een uitstapje ?

Tijdens de algemene ledenvergadering van 23 maart 1998 kwam het verzoek naar voren om gezamenlijk een uitstapje te maken.

Welnu, de stadsarchivaris van Naarden - de heer Dekema - hebben wij bereid gevonden om een rondleiding door het stadsarchief te geven. In dit archief bevinden zich sinds enige tijd o.a. de archiefstukken van de gemeente Bussum.

Het karakter van de excursie wordt mede bepaald door het aantal deelne-

mers en het tijdstip (overdag, tijdens het weekend, 's avonds). De datum zal ergens medio januari 1999 zijn.

Als u van deze excursie gebruik zou willen maken, dan verzoeken wij dit aan ons kenbaar te maken met opgave van uw voorkeur voor het tijdstip.

Bert de Beer

Mycene 7

3823 KS Amersfoort

tel 033-4553597

e-mail: bep.bert@tref.nl